

drugom slogu). U prilog ovakvom rešenju mogu se navesti tri momenta: 1) na istom slogu je akcenat u ruskom i ukrajinskom jeziku; 2) pravopisna pravila nalažu zadržavanje mesta akcenta ako se ono ne protivi srpskohrvatskoj prozodiji; 3) brojne srpskohrvatske složenice ovoga tipa imaju akcenat na spojnom vokalu (interfiks). Ja, doduše, nisam protiv toga da se topnim prilagodi jednom drugom srpskohrvatskom akcenatskom tipu i da dobije prozodijski lik (karakterističan za antroponime i njihove izvedenice) *Černobilj* (sa kratkosilaznim akcentom na prvom slogu). Za ovo drugo rešenje, genetski posmatrano i strukturno posmatrano, ima više opravdanja.

Radmilo Marojević

IPAK ČORNOBILJ

Radmilo Marojević ne slaže se s onim što sam napisao o imenu *Čornobyľ'/Čornobilj*, no njegova se razmišljanja nikako ne mogu ostaviti bez komentara.

Još jednom: smatram da se *današnje* tuđe ime u naš jezik prenosi izravno iz jezika naroda kojem to ime pripada. Izuzeci postoje samo ako su to imena koja su *nama* postala tradicionalnima, to jest egzonimi kao što su *Beč, Prag, Rim* i sl., i tako ušla u *našu* kulturnu baštinu.

Starorusko ime današnjeg ukrajinskoga grada Čornobyľ'a jest dio istočnoslavenskoga kulturnog naslijeđa, ali mislim da je svakomu jasno da Čornobyľ' nama i ostalom svijetu do travnja 1986. zaista nije bio grad toliko važan – pa zato za nj nije postojao naš oblik toga imena, nije bilo našeg egzonima. Zato nema razloga da naknadno „stvaramo” takvo ime posredstvom trećeg jezika (ruskog ili staroruskog). Ne treba onda još takvu imenu poslije čak mijenjati i mjesto naglaska u „Černobilj”, čemu se R. Marojević ne protivi, da bi se ono moglo

prilagoditi „jednom drugom srpskohrvatskom akcenatskom tipu”.

Primjeri s imenima *Beograd* i *Biograd* ipak nisu tako jednostavni kako na prvi pogled mogu izgledati. R. Marojević nije uočio bitnu razliku od slučaja s imenom *Čornobyľ'*: ime *Belgrad* u ruskom je jeziku egzonim pa se upotrebljava kao što se u hrvatskom ili srpskom jeziku upotrebljavaju imena *Beč, Prag, Rim* i druga. Mi egzonima koji bi odgovarao imenu ukrajinskoga grada Čornobyľ'a nismo imali. Zar razlika nije očita?

Ime *Biograd* spomenuo sam više zbog toga što je to ime Biograda u Dalmaciji, a manje zato što to bijaše ime i Beograda u hrvatskom ili srpskom jeziku. Ime dalmatinskog grada ni Rusi ni bilo tko drugi ne moraju prenijeti u svoj jezik kao *Belgrad*, nego će ga prenijeti upravo kao *Biograd* – jer svojeg egzonima za naš Biograd nemaju. Koliko god to ime za nas bilo važno, Rusu je posve svejedno kako se nekadašnji krunidbeni grad zvao: njemu će današnji turistički grad Biograd danas biti upravo *Biograd*.

Primjeri iz mojeg osvrta samo pokazuju moguće dalje posljedice proizvoljna mijenjanja današnjih imena po uzoru na njihove starije oblike. Što ne želiš da drugi čine tebi, ne čini to drugima; primjerima sam pokazao kako bi to izgledalo da to činimo sebi.

Nameće se ova misao u vezi s Marojevićevim odnosom prema tuđim imenima: što bi bilo s onima koja su promijenjena?

Naprimjer, što s imenima *Sankt-Petersburg, Peterbürg, Petrograd, Leningrad*? Za današnji grad mi imamo svoj egzonim, ime *Lënjingräd* (tipa *Beč, Prag, Rim* i sl.), i ni zbog čega ga ne treba zamijeniti nekim drugim imenom. Oktobarska revolucija 1917. g. nije bila u Peterburugu nego u Petrogradu (i ne u Lenjingradu).

Atomsku elektranu nije imao staroruski grad Čornobyľ', nego je ima ukrajinski grad Čornobyľ'.

Etimologija imena grada Čornobyľ'a nije bitna za prenošenje tog imena u naš jezik:

ona može samo pomoći da se shvate neki odnosi. Činjenica jest da se danas u ukrajinskom jeziku riječ *čornóbyl'* kao naziv za biljku poklapa s imenom grada – a to što se za Ruse te dvije riječi ne poklapaju u ruskom jeziku, to je njihova stvar: za njih je ime *Černóbyl'* egzonom za *Čornóbyl'* (kao *Belgrad* za *Beograd*). – Srbi, Hrvati, Muslimani i Crnogorci ne govore ruskim jezikom, i zato ne moraju preuzimati ruska imena za neruske gradove.

Zato je s imenom *Čornóbyl'*/*Čornóbilj* baš onako kako jest: ukrajinski *Čornóbyl'* jest upravo *Čornóbilj* za nas kao što je Rusu naš *Biograd* upravo *Biograd*. Takvi odnosi ne krše ni ne ruše tradiciju vlastitog jezika, a ujedno se prema tuđim imenima pokazuje poštovanje onakvo kakvo očekujemo i mi od drugih za imena iz našeg jezika. Upravo bi na to ipak trebali misliti u našim javnim glasilima.

Alemko Gluhák

JOŠ JEDNOM O SUCU I SUTKINJI

(Stvar ipak nije tako jednostavna)

1. Postavljanje problema

S posebnim sam interesom pročitao odgovor¹ Eugenije Barić na moj upit o pravilnosti upotrebe imenica – nazivlja za osobe ženskog spola koje obavljaju javne, rukovodeće ili srodne funkcije u našem društvu. Žao mi je, iskreno moram priznati, da sam začuđen jednostranošću odgovora E. Barić, a čini mi se da je upala i u određene kontradikcije. O kontradikcijama kasnije, a najprije o jednostranosti sadržaja odgovora.

E. Barić s pravom tvrdi „da žene imaju društveno pravo na *svoj* lik *svog* zanimanja” te da „o tome ne bi smjelo biti

dvojbe” (str. 85). Argumentum a contrario objektivno ispada, da I. Kramarić koji javno postavlja pitanje (ne)opravdanosti feminizacije pravosudnog rječnika, to čini kao navodni ženomrzac. Da li su ispravne moje ili teze E. Barić?

Tvrdi se da se jezik razvija kao i sve ostalo u prirodi i društvu, te u vezi s tako dijalektički postavljenom tezom, posve je prirodno da se uočava u praksi sve proširenija pojava mocijskih parnjaka ženskog roda. Pa ako se probija mocijski parnjak *sutkinja* i *zamjenica* (javnog tužioca), nameće se pitanje zbog čega takve parnjake ne upotrebljava 80% osoba ženskog spola u zagrebačkom pravosuđu na općinskoj razini koje vrše funkcije sudaca i javnih tužilaca prilikom potpisivanja presuda i optužnih akata odnosno drugih sudskih i javnotužilačkih radnji. Iskreno sugeriram E. Barić da anketira po bilo kakvom uzorku određeni postotak osoba ženskog spola sudaca i javnih tužilaca u Hrvatskoj i u SFR Jugoslaviji, pa će, čini mi se, imati dovoljno materijala na raspolaganju u vezi s pitanjem koje sam postavio Uredništvu časopisa „JEZIK”. Sada se postavlja pitanje, tko to čini *proboj* da se imenica *sudac* transformira u mocijski parnjak *sutkinja*, ako to ne čine osobe koje obavljaju sudačku funkciju? Kategorički i s punom moralnom i građanskom odgovornošću tvrdim da to čine u 90% slučajeva piskarala – lektori u zagrebačkoj novinsko-izdavačkoj kući „Vjesnik” te u službenom glasilu „Uradni list” SR Slovenije i nitko živ više u ovoj zemlji. Ergo, u praksi in concreto, čini se, intelektualno lingvističko-filološko silovanje ekstremno feministički usmjerenih lektorica, a ne od strane većine žena u našem društvu koje obavljaju javne funkcije. Pa i u Francuskoj, SR Njemačkoj, Engleskoj, Poljskoj i SSSR-u razvija se

¹ BARIĆ, E.: KADA SUDAC A KADA SUTKINJA, JEZIK, br. 3/1988, str. 85–88.